

מלוך יקדין זיהושים נפלאים מלוך
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מִי־הָיָא חֻזְרָא

חֻזְרָא דְאִזְרֵייתָא
יְסוּד חֻדֵשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

עבודת השם בכל מקום ובכל זמן

אדמת קודש הוא, כי רצון הקדוש ברוך הוא דוקא בעבודה מאותה שעה הדחוקה, כמו שאמרו חז"ל (שיהש"ר פ"ח ח יב) 'הלומד תורה בצער נוטל אלף בשכרו, שלא בצער נוטל מאתיים', ולפום צערא אגרא' (אבות פ"ה מכ"ג).
וזה מה שאנו אומרים בכל יום 'קדוש קדוש קדוש ה' צבאות מלוא כל הארץ כבודו' (ישעיה ו ג) כמה פעמים בכל יום, שבכך אנו מזכירים לעצמנו שכדי להגיע לקדושה אין צורך להגיע למקום מסוים או למצב אחר ממה שנמצא בו עכשיו, שכן 'מלוא כל הארץ כבודו', ומכל מקום ובכל זמן יכולים להתקדש בקדושתו של מלך מלכי המלכים הקב"ה.

לעסוק בתורה ובעבודת ה' כראוי.
זוהי השאלה ששאל ה' יתברך את משה רבינו ע"ה, מה אתה מהסס כשאתה רואה שהסנה בוער באש והסנה איננו אוכל, ענה לו משה ע"ה אסורה נא ואתקרב לעלות למקום הקדוש ואז אראה את המראה הגדול הזה אור ה'.
אולם רצונו של הקב"ה מהאדם להאמין באמונה שלימה שבכך כל אחד מישראל לעבוד את השם יתברך, בכל מקום ובכל זמן, ועל זה אמר לו הקב"ה **אל תקרב הלום**, שאין צורך דוקא לעלות בהר ולהתקרב עד הלום בכדי להתחבר ולראות גילוי אור ה', אלא כי המקום אשר אתה עומד עליו, היינו באתו מצב ובאותה שעה שאתה עומד בה,

וַיֵּרָא מֵלֶאֱדָה ה' אֵלָיו בְּלַבַּת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסְּנֶה וַיֵּרָא וְהִנֵּה הַסְּנֶה בֹעֵר בְּאֵשׁ וְהַסְּנֶה אֵינְנוֹ אֹכֵל. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶסְרָה נָא וְאֵרְאֶה אֶת הַמְּרֹאֶה הַגָּדֹל הַזֶּה מִדּוֹעַ לֹא יִבְעַר הַסְּנֶה. וַיֵּרָא ה' כִּי כָר לְרֵאוֹת וְגו'. וַיֹּאמֶר אֶל תִּקְרַב הָלֶם שֶׁל נְעִלְיָה מֵעַל רִגְלֵיךָ כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אִתָּה עוֹמֵד עָלָיו אֲדַמַּת קֹדֶשׁ הוּא (ג ב-ה).
מפסוק זה למד החפץ חיים ע"ה לקח בעבודת השם יתברך, כי דרכו של היצר הרע להכניס לאדם מחשבות רעות בכדי למנוע ממנו לעסוק בתורה ועבודת השם, בטענות שווא למיניהם, שלפי מקומו וזמנו או מצבו הדחוק אינו יכול לעבוד את השם, ורק לכשירחיב ה' את גבולו יוטב מצבו או ישתנה מקומו, ולא יהיו לו שום מניעות, אז יוכל

מִי־הָיָא דְפִלְיָא

הרגילות בעבודת ה' - היא המחיצה המבדלת בין עובד ה' להקב"ה

להתחזק ולשבור הרגילות והטבע ולעשות יותר מלימודו, ועל דרך זה רמזו בפסוק (במדבר כ"ט י) 'רק אין דבר ברגלי אעבורה', שאין שום דבר שהוא גדול כל כך כמו להעביר רגילות אחת, וכדבריו הידועים של **בעל התניא ע"ה** (לקו"א פט"ו) שעל שם זה נקרא עובד ה'.

עיקר מחיצה המבדלת כשעובר האדם על מצוות לא תעשה
עיקר המחיצות המבדילות בין האדם להקדוש ברוך הוא הם העבירות שהוא עובר על מה שאמרה תורה לא תעשה, וכן כשהסר לו קיום מצוות העשה. וגם זה נרמז כאן שהקדים הקדוש ברוך הוא למשה **אל תקרב הלום** ורק אחר כך ציווהו **של נעליך מעל רגליך**, שלכאורה היה לו להקדים הסרת המכשול שהוא כבר נתון בו שהרי כבר עמד במנעלו על אדמת קודש, ואחר כך יצו עליו **אל תקרב הלום**.
אלא ביאר **האור החיים הקדוש** שבכל התורה כולה גילה השם יתברך דעתו ורצונו שעיקר הקפדתו על מצוות לא תעשה, שהם פוגמים בנפש ועונשם חמור, ואילו מצוות עשה הם השגת הטוב כשהיו, ובהעדרם אין עונש זולת פסח ומילה, ולכן גם כאן הקדים לצוותו במצות לא תעשה החמור **אל תקרב הלום** שזה פוגם בנפש, ורק אחר כך ציווהו במצות עשה **של נעליך**, שינהג כבוד במקום המקודש. ולכן נרמז כאן בעת שגילה הקב"ה למשה רבינו שהשכינה נמצאת בכל מקום, ואז דייקא הוסיף לו שאכן ניתן להתקרב מכל מקום ומצב, אך העיקר להתקרבות זו שישמור אדם מעשיו שלא יהיו מחיצות המבדילות בינו לקדושה.

וַיֹּאמֶר אֶל תִּקְרַב הָלֶם שֶׁל נְעִלְיָה מֵעַל רִגְלֵיךָ כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אִתָּה עוֹמֵד עָלָיו אֲדַמַּת קֹדֶשׁ הוּא (ג, ה).
הנה על האדם להשגיח שלא יהא דבר חוצץ בינו לבין קונו, כדברי הנביא (ישעיה נט, ב) 'כי אם עוונותיכם היו מבדילים בינכם ובין אלתיכם', ואז ירגיש השראת השכינה שבכל מקום ובכל זמן. ולכן כשראה משה רבינו ע"ה שהסנה בוער באש והסנה איננו אוכל, הבין מכך שהשכינה שורה בתוך הסנה, ומרצונו הטוב להתקרב אל השם יתברך אמר **אסורה נא ואראה את המראה הגדול הזה, מדוע לא יבער הסנה**, אמנם מיד אמר לו הקדוש ברוך הוא **אל תקרב הלום** אין צורך להגיע עד הלום בשביל להתקרב אלי, כי בכל מקום אשר אזכיר את שמי קודש הוא, אלא עליך לקיים **של נעליך מעל רגליך**, הסר את הנעלים שהם בבחינת מחיצה ומסך המבדיל בין רגלי האדם לקדושת השם יתברך שנמצאת בכל מקום, ומיד כשתסיר את המחיצה יתגלה לך **כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא**, שהרי הקדוש ברוך הוא נמצא בכל מקום ובכל זמן והוא מקום העולם ואין העולם מקומו. ועוד אפשר לפרש, שאמר לו **של נעליך מעל רגליך** דהיינו שישיר את המחיצות המבדילות שהם **מעל רגליך** - הרגילות וההתיישנות בעבודת ה' יתברך ועשיית המצוות אנשים מלומדה, שהם מפרידים בין האדם להקב"ה ומפריעים לו לעלות ולהיכנס דלת לפנים מדלת במדרגות העבודה, ואז תרגיש שהמקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא. וכך אמרו צדיקים ע"ה שזהו עיקר עבודת האדם בעולם הזה

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

קיום תרי"ג מצוות לכל יהודי

ישראל שנחשב לו כאילו הוא עצמו עשה המצוה בפועל, וכלשון הזהב של העוללות אפרים בהמשך דבריו: ודבר זה ראייה ומופת לאחדות האומה הישראלית, שכולם נחשבו לאיש אחד והם גוי אחד בארץ מצד הנשמות שנגזרו מאל אחד, ולפיכך מקבל כל אחד שכר מן המצוות שעשו אחרים, וכן העונש, מצד היותם ערבים זה בזה.

מצוות שאינו יכול לקיימם בפועל יקיימם במחשבה ודיבור

עצה נוספת מצינו בספרים הקדושים שהרי אמרו (קידושין מ). 'מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה', ועל כן במצוות שבידו לקיימם, יקיים המצוה בפועל. אך במצוות שאינם בידו יקיימם ע"י דיבור ומחשבה, כפי הידוע שבכל מצוה ישנם שלושה חלקים 'מעשה דיבור ומחשבה'. ואם אינם בידו ילמד הלכותיהן וישתוקק לקיימם במחשבתו ואז הקב"ה מצרף מחשבתו למעשה כאילו עשה בפועל. מבאר השל"ה הקדוש (הקדמה לתורה שבכתב אור חדש א) שזה הנאמר בפסוק (דברים ל יד) 'כי קרוב אליך הדבר מאוד בפיו ובלבבך לעשותו'. שישנם מצוות שאפשר לו לקיים והם הנכללים ב'לעשותו'. והמצוות שאינם בידו לעשותם, קרובים אליך מאוד ע"י שתקיימם 'בפיו ובלבבך' היינו לימוד המצווה והלכותיה בפיו, ולדעת סוד המצווה בלבבך.

עליך המלאכה לגמור' כולה, רק אשר תמצא בכחך עשה אתה קצתם ואחרים קצתם, ובזה תתקיים התורה כולה על ידך ועל יד זולתך.

וכך גם כתב האור החיים הקדוש (שמות כה י) לבאר מדוע דווקא בארון שינה לשונו ואמר לשון רבים כאמרו 'ועשו ארון', וביאר: אולי שרמז שאין גופה של תורה יכול להתקיים אלא בכללות כל ישראל ואין מציאות בעולם יכול עשות כל עיקרי התורה, וזה לך האות, אם הוא כהן הרי זה אינו מקיים נתינת כ"ד מתנות כהונה ופדיון בכור וכו', ואם הוא ישראל הרי אינו יכול לקיים מצות עשה שבהקרבת הקרבנות ודיניהם אשר רבו מצות עשה שבהם, וכן לוי. ובכללות כל ישראל יקיימו כללות עיקרי התורה, לזה אמר 'ועשו' לשון רבים.

אך כאשר כולל עצמו בכלל ישראל יש לו חלק בכל תרי"ג המצוות וממילא מקבלים רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו חיות, וכאשר כתב האור החיים (שם לט לב): כי ה' ציווה תרי"ג מצוות, ומן הנמנע שימצא אדם אחד שישנו בקיום כולם וכו', ומה מציאות יש ליחיד לקיימם להשלים תיקון לרמ"ח איבריו ושס"ה גידיו אשר יכוונו להם, אלא ודאי שתתקיים התורה במחברת הכללות ויזכו זה מזה. עכ"ל. ומטעם זה אמרו צדיקים שקודם כל מצוה שעושה, יראה לכלול עצמו בכלל ישראל. זוהי אפוא כוחה של אחדות ואהבת

זה שמי לעלם וזה זכרי לדר דר (ג טו). דרשו רבותינו ע"ה (תקו"ז הקדמה ד): 'שמי' עם י"ה - שס"ה, 'זכרי' עם ו"ה - רמ"ח. שכאשר מקיים האדם רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה, זוכה להשראת השכינה. כי כל מצות עשה מחיה ומגינה אבר אחד מהאדם, וכל מצות לא תעשה מחיה ומגינה על גיד אחד משס"ה גידיו של אדם. אם כן יקשה, וכי יכול אדם לעשות את כל המצוות. הלא ישנם מצוות הנוהגות רק בכהנים, וישנם שחלים רק במצבים מסוימים, כגון מצוות השבת אבידה שאם אינו מוצא מאומה אינו יכול לקיימה, וכן שילוח הקן ונתינת גט פטורין וכיוצא בזה מצוות רבות אחרות. ועל כולנה, אותם המצוות שניתן לקיימם רק בזמן שבית המקדש היה קיים. ומאחר שראינו שכנגד כל אבר מהאדם ישנה מצווה מיוחדת לו להחיותו, מה יעשה האדם ויחיה.

ע"י אהבה ואחדות כלל ישראל נעשה כאילו קיים הוא עצמו

נאמרו בכך כמה וכמה תירוצים. בעל הכלי יקר ע"ה כותב בספרו עוללות אפרים (קפז): התורה באמת גדולה ורחבה היא על האדם, כמו שאמר (תהלים קיט צו) 'רחבה מצותך מאוד', ועל הרוב אי אפשר לאדם אחד שיהיה בידו לקיים את כל מצוות עשה בתורה וכו', הרי לפעמים שתמנע ממנו לאיזה סיבה. על זה אמרו (אבות פ"ב מט"ז) 'לא

גם מי שבמדרגת יעקב יכול להתעלות אם מושרש הוא בשורש הקדושה

'הבאים' - לשון הווה, שהם הצדיקים המרגישים תמיד שרק עכשיו באו לעבודת ה'. ולבסוף אכן עוזר ה' שיבואו ל'ציץ ופרח ישראל', שיעלו למדרגת ישראל. וכפי שאמרו צדיקים 'לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל ה' אלוקיו עמו', שכאשר ה' אלוקיו עמו, שקשור ודבוק בה' אלוקיו, ואף בשעת האון והעמל אינו מתנתק מעול מלכות שמים, אזי 'לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל', אינו מביט בעוונותיו. וכן כאן אף שהוא במדרגה פחותה, אם מושרש הוא בעול מלכותו יתברך, אזי ה' יתברך אינו מביט אל מדרגתו, ובמדרגות הצדיקים מקומו.

יש להם עוד לעמול ולהתעלות, והם רק בתחילת עבודתם. ועליהם נאמר 'הבאים', כלומר, שהם כל רגע ורגע באים זה עתה לעבודתו יתברך. מה שאין כן 'יעקב' הרומז למדריגה פחותה, הם בבחינת 'באו', שחושבים שזה מכבר כבר באו לעבודת ה' ומרגישים גדלות בנפשם.

ובדבריו נוכל אף אנו לפרש הפסוק 'הבאים ישרש יעקב'. שאף אלו שהם בבחינת יעקב, מדרגה פחותה, אך עם כל זה אם הם בבחינת 'ישרש', כלומר, דבוקים הם בשורש הקדושה בחי עולמים, אזי גם הם יחשבו במדרגה של

בהפטרה: הַבָּאִים יִשְׂרָשׁ יַעֲקֹב יְצִיץ וּפְרַח יִשְׂרָאֵל וּמָלְאוּ פְּנֵי תְּבֵל תְּנוּבָה (ישעיה כז ו).

יש לפרש בפסוק 'הבאים ישרש' וגו'. הנה ידועים הם דברי הנועם אלימלך (ד"ה ואלה) בפסוק (א, א) 'ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו', שהקשה, מדוע פתח בלשון 'בני ישראל', ובהמשך דבריו כתב 'את יעקב'. ועוד הקשה, מדוע בתחילה נאמר בלשון הווה 'הבאים', ובהמשך נזכרים בלשון עבר 'איש וביתו באו'. ותירץ בקדשו, שהצדיקים אשר בשם ישראל יכוננו, מרגישים בנפשם שעדיין

משה רבינו ידע כי אין לו משלו מאומה כי אם כח ההטיה

הקב"ה עוזרו לאדם להטות תכונותיו לטוב

ואמרו בגמרא סוכה (נב): אמר רבי שמעון בן לקיש, יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו וכו', ואלמלא הקדוש ברוך הוא שעוזר לו אינו יכול לו. יש לפרש שזוהי העזרה שעוזר לו הקב"ה, שהכוחות שיש בו מתכוונים לצד הטוב. שכן יצר הרע יושב על שני מפתחי הלב, שאינו נמצא בצד הרע, שכן אין המלחמה במקום הרע. רק יושב על שני מפתחי הלב, ששם עיקר המלחמה להטות את הדברים מרע לטוב, והקב"ה מסייע ביד האדם שיוכל להטות לטוב.

תורה תבלין להטות יצרו ולהמתיקו

וזה גם מה שהורו לנו חז"ל הקדושים בדבריהם (קידושין ל): 'בני, בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין', ויש להבין דברי חכמים וחידותם, הרי תבלין הוא הממתק את המאכל ונותן בו טעם, וכל מטרתנו לבער מקרבנו את היצר הרע, אם כן מהו שהמשילו היצר לתבלין. אך האמת היא, כי היצר הוא רצון באדם בלתי מוגדר לטוב או לרע, והוא כח רצון, חשק התלהבות ודחף בלתי מוגדר, וע"י התורה הקדושה משמש תבלין למתק ולהפכו לטוב, וכך משתמש בכלים שניתנו בו לתכלית שבשביילה נבראו. כמו לדוגמה אהבה - לאהוב הבורא, ויראה - ליראה מהחטא, וכן על זה הדרך. ואפילו גאווה המגונה משתמש בה להכיר גדולת הבורא ולנצח היצר.

וכמו שכתוב (תהלים קיט צח) 'מאויבי תחכמי מצוותיך' שביאר בזה הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב ע"ה (קדושת לוי נח ד"ה שמטבילין) שאת החשק וההתלהבות שיש לאדם לענייני העולם הגשמיים שהם אויביו של האדם, יקח מהם להחכים במצוות ה' ובאותה התלהבות יעשה את מצוות ה'. ועל כך פירשו צדיקים את דברי רש"י בפסוק (בראשית לב ה) 'עם לבן גרתי', שכתב: 'ותר"ג מצוות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים', שאמנם שמרתי תרי"ג מצוות, אך מצטער אני על כך שלא למדתי ממעשיו הרעים, והיה עלי ללמוד ממנו כיצד רץ והתלהב בעשיית מעשיו הרעים, ולהשמש בהתלהבות זו בעשיית המצוות.

כוחות מנוגדים זה לזה, ובידו להטות עצמו לאחד מהם, ובכך מושך אחריו גם את הכח המנוגד לו. וכבר נאמר שלכן נקרא 'איש' ראשי תיבות א'רץ 'יהודי ש'מים, שהיהודי נמצא בתווך בין שמים לארץ ובידו להטות ארץ לבחינת שמים, וחלילה להיפך.

וכך דרש בזה אדוננו הגאון מוילנא ע"ה (משלי כב ז) בדברי הגמרא בשבת דף קנו (ע"א), האי מאן דבמאדים יהי גבר אשיד דמא. שכל אדם נולד במזל מסוים ואינו יכול לשנותו, רק הכח שיש בידו הוא, לקחתו ולהשתמש בו לדברים טובים. כדוגמת הנולד במזל מאדים שבבחירתו יכול להיות מוהל, שיקח את מזלו וישתמש בו למצוות ולקדושת הברית. וכן יכול להשתמש בו להיות שוחט, שאף שיש בו מצוה אך אין זה אלא רשות, שכשירצה לאכול עליו לשחוט בהמתו. אך יכול ליפול לדרגת רוצח ח"ו. נמצא כי אותה הנקודה שיש בו יכולה לשמש לקדושה או להיפך ח"ו, לרציחה ואביוזרייהו. הרי לנו משמעות עמוקה בכח הניתן באדם להטות עצמו ומזלו ולהשתמש בו לטובה. שבעצם נמצאים בו כל האפשרויות, והמבוקש ממנו להטות עצמו ולנטות אחר הטוב.

יצר טוב מגיע בגיל י"ג לאחר שנשרשו תכונות נפש האדם

בזה ניתן לבאר מדוע היצר הטוב מגיע לאדם רק בהיותו בן י"ג שנים. שכן התכונות לטוב ולהיפך נמצאים בו עם לידתו כמאמר הכתוב (בראשית ח כא) 'כי יצר לב האדם רע מנעוריו', וכך מאמץ הוא לעצמו תכונות אלו וממצה אותם עד תומם, וכשנרכשו אצלו, מגיע היצר הטוב ואז יכול הוא להוציאם בכל הכח בקדושה. כי הלא כל כוחו של היצר הטוב הינו הטיית התכונות לטוב, ומשכן לאחר שנקנו בו באדם תכונותיו, מגיע זמנו של היצר הטוב להטותם לתחיה ולטוב.

ויאמר אליו ה' מה זה בידך ויאמר מטה (ד ב).

קשה, הלא ידע ה' מה יש בידו, לשם מה שאלו על כך. אלא ביארו בזה בספרן של צדיקים כי למקל ישנם כמה משמעויות, כשאדם בא בשנים נסמך עליו נקרא 'משענת', וכשאדם צעיר הולך עם מקלו משמש המקל לכבוד ולתפארת ואז נקרא 'מטה' על שמטה אותו לכאן ולכאן, וכשנוטלו להכות בו נקרא 'מקל' מלשון 'ונקלה אחיך לעיניך'. וזו הייתה שאלתו של הקב"ה למשה ע"ה 'מה זה בידך' באיזה מצב משמש המקל שבידך, והשיבו משה 'ויאמר מטה' המטה אשר בידי משמש לי להטות עצמי לימין ושמאל. כלומר הכח הנמצא בידי הוא להטות עצמי לגשמיות או לרוחניות באמצעות מעשי.

ומבואר עוד, כי משה רבנו ע"ה הלא היה חכם גיבור ועשיר כמובא בחז"ל (נדרים לח.), אך ידע, כי לכל אלה לא הגיע מכוחו העצמי אלא מהקב"ה שהשפיע לו כל זאת, ואם יטלם ממנו שוב אינו שווה לכלום. כי איך יחזיק עצמו לחכם הלא רק ה' יתן חכמה, ומשיב חכמים אחור ודעתם יסכל' (ישעיה מד כה). וכן מעלת העשירות, הלא ה' מוריש ומעשיר' (שמואל א' ב ז). וגבורת בן תמותה אף היא אינה שווה לכלום, כי 'באפס יד ישר' (דניאל ח כה). ועל זה השיבו משה רבינו, אכן אין לי מצד עצמי שום דבר, והכל בידך, ואני הנני רש ודל. ברם ישנו דבר אחד אשר הוא בידי ולי השליטה עליו, והוא 'המטה'. כלומר, כח הנטיה לנטות ימין ושמאל, לבחור בטוב או בהיפך ח"ו. כי רק את כח הבחירה העניק הקב"ה לאדם. וזאת על כל אדם לדעת, כי משלו אין לו מאומה כמאמר הכתוב (דה"א' כט יד) 'כי ממך הכל ומידך נתנו לך'. רק המבוקש מהאדם להטות רצונו וחשקו לדרך חיים, או אז ישפיע עליו הקב"ה כוחות משמים לגמור מעשיו בטוב.

כח האדם להשתמש בתכונותיו ולהטותם להיכן שיחפוץ

ניתן להעמיק עוד, מהו כח הנטייה שנתן הבורא יתברך ביד האדם. כי האדם נברא גוף ונשמה, ארץ ושמים.

יצא לאור ע"י מכון אור לישראל © כל הזכויות שמורות אין להעתיק או להעתיק ללא אישור מפורש בכתב ממכון אור לישראל

